

Peter Halldorf

Derfor sørger jorden

Klimakrisen og det kristne håb

Boedal

© Peter Halldorf 2019

Udgivet i Sverige af
Silentium, Nya Slottet Bjärka-Säby, 589 64 Sturefors
info@silentiumskrifter.se – www.silentiumskrifter.se

Originaltitel: Därför sörjer jorden

© i Danmark: Boedal 2022
ISBN 978-87-93062-42-9

Oversættelse: Leif E. Kristensen
Omslag: David Lund Nielsen
Forsidefoto: Shutterstock.com
Tryk: Scandinavian Print Group A/S

Forlaget Boedal
Jernbanegade 7
3300 Frederiksværk
Tlf. 48 79 73 77
post@boedal.dk
www.boedal.dk

Til mine børnebørn
Leo, ETTY, Silas, Lloyd og Gloria

Forord

til den danske udgave

Der er to udtalelser, der lige nu går igen, når klimaforskerne taler om den globale opvarmning. Den ene er: Alting går meget hurtigere, end vi havde troet. Den anden er: Vi ved ikke, hvad der kommer til at ske, når forskellige konsekvenser af det varmere klima forstærker hinanden.

Skaderne på vores planet som følge af de accelererende udslip af drivhusgasser er allerede så store, at mange mener, at ordet ”krise” ikke længere er tilstrækkeligt til at beskrive det, der sker. I år 2021 oplevede vi den varmeste sommer nogensinde i Europa. Også havene varmes op. I et nyt studie, publiceret i januar 2022, påviste 23 forskere, at havtemperaturerne stiger ubarmhjertigt. Forrige år blev der målt de højeste havtemperaturer nogensinde. ”Det er en klar indikator på klimaforandringer, der er forårsaget af mennesket,” udtalte en af studiets forfattere, klimaforskeren Kevin Trenberth.

Da Covid-epidemien ramte verden, gav det os paradoksalt nok også en mulighed for at bremse klimakrisen en smule. Men efter en global nedgang i CO₂-udslippet på 5,4 procent i 2020 er udslippet nu tilbage på samme niveau som i 2019, hvor det nåede et historisk højt niveau.

Da Paris-aftalen blev indgået i 2015, var verden på vej mod 3,7 graders opvarmning i år 2100. Ved det seneste store klimatopmøde, i Glasgow i november 2021, kunne forskerne konstatere, at satsningen på vedvarende energi har forbedret prognosen noget, og at verden er på vej mod 2,0-2,4 graders opvarmning inden år 2100. Kommer det næste globale klimatopmøde, planlagt til Sharm-el-Sheikh i Egypten i 2027, til at føre os nærmere til målet med højst 1,5 graders opvarmning, som er nødvendig for at redde den livgivende biosfære? Det vil forudsætte, at verdens regeringer sætter handling bag deres klimaløfter.

”Udslippene af drivhusgasser må halveres inden år 2030, hvilket indebærer en reduktion på 7 procent om året,” sagde professor Johan Rockström i januar 2022. Rockström, der er en af verdens førende klimaforskere og chef for det europæiske klimainstitut i Potsdam i Tyskland, tilføjede: ”Der er ikke meget, der tyder på, at det vil lykkes for os. Ord er endnu ikke blevet omsat til handling, og det gør mig dybt bekymret.”

Klimaforskerne er ofte profeter, der taler i deres egen ret, og den, der har ører at høre med, skal høre. Men hvilke konklusioner drager kirken i den krise, der netop nu

overskygger alt andet i vores verden? Hvad er en passende kristen holdning, når klimaet løber løbsk, og jorden lider? Skal vi blot afvente den dystopiske finale for vores planet i håbet om til sidst at blive reddet fra den kosmiske katastrofe?

Min egen indgang til de spørgsmål, der handler om klimakrisen, har i høj grad været læsningen af de hebræiske profeter. I foråret 2012 gik jeg i gang med en nærlæsning af profetlitteraturen i Bibelen, særligt profeten Jeremias. I bogen *Alla himlens fåglar har flytt* forsøger jeg at vise, at de bibelske profeter i antikkens Israel taler lige ind i vor tids voldsomme kriser. De beskæftiger sig med begivenheder, der lige nu udspiller sig dagligt rundt omkring i vores verden.

Studiet af profeterne satte sig i min krop på en måde, jeg ikke har kunnet ryste af mig. Det førte blandt andet til, at jeg begyndte at lytte mere opmærksomt end tidligere til, hvad forskerne egentlig siger om klimaforandringerne og deres potentielle konsekvenser. Hvilket har udfordret mig yderligere til en genlæsning af de bibelske tekster, først og fremmest inden for de to områder, der på fagsprog kaldes *økologi* og *eskatologi*.

Økologi: Hvordan vi tænker på, taler om og lever på denne jord.

Eskatologi: Hvordan vi tænker på, taler om og forholder os til fremtiden.

I denne bog redegør jeg indledningsvist for den klimakrise, som får seriøse forskere til at tale om, at vi allerede

befinder os i en ”planetær nødsituation”. Mange peger også på, at klimakrisen og den pandemi, der har lammet verden det seneste år, hænger nøje sammen. Baggrunden for Covid 19, som ifølge forskerne er opstået ved et virus, der er sprunget fra dyr til mennesker, er en rovdrift på naturen. Truslen fra pandemien og den betydeligt større trussel fra den globale opvarmning har vi pådraget os på grund af vores mangel på respekt for dyrene og naturen.

Men frem for alt vil jeg her gøre et forsøg på at udforske, hvordan forbindelsen i den kristne tro mellem skabelse, inkarnation og opstandelse kan kaste lys over to store bibelske udsagn om fremtiden. Det ene: ”Himmel og jord skal forgå.” Det andet: ”Men efter hans løfte venter vi nye himle og en ny jord, hvor retfærdighed bor.” Hvad mener Jesus med, at jorden skal *forgå*? Og hvori består *den nye jord*?

Hvis den kristne røst i dag skal formidle mere end blot moralske imperativer eller eskapistiske reflekser, har vi brug for en dybtgående vision af Guds intentioner med vores jord. Det vil ikke i sig selv besvare spørgsmål om, hvordan vi skal forholde os til specifikke ting som rejser, landbrug, madvaner, opvarmning, genbrug og så videre. Der er delte meninger om, hvilke praktiske tiltag der bedst bidrager til at mindske sliddet på jordsystemet*, selv om

* Jordsystemet består af sfærer som atmosfæren (luftlaget, der omgiver jorden), biosfæren (alt levende på jordkloden) og hydrosfæren (den del af biosfæren, som består af vandmiljøer).

forskerne er enige om, at et øget CO2-udslip sætter processer i gang, hvis konsekvenser er uigenkaldelige.

De virkelig vigtige spørgsmål handler om, hvordan vores etos*, vores blik og vores tænke måder – sammen med vores forventninger til livet – må forandres for at lindre lidelsen hos både det menneskelige og ikke-menneskelige skaberværk. En økologisk vision, grundfæstet i både skabelsen og inkarnationen, kan give os et åndeligt kompas til vurdering af, hvordan vi agerer i hverdagens mange valgsituationer. En eskatologisk vision udsprunget af troen på opstandelsen kan indgyde det håb, det mod og den forundring, der ser en ny, frembrydende verden – i stedet for en verden på vej mod undergang.

Her rummer den store kristne tradition ressourcer, som vi ofte bare har skrabet i overfladen af. At udforske disse ressourcer må være den vigtigste opgave for teologerne i de kommende år. På de følgende sider vil jeg give nogle skitser til, hvordan en sådan vision kan se ud.

Peter Halldorf

* Etos kommer af græsk *ethos*, som betyder „karakter“. Hvor etik betegner moral eller leveregler, er etos personens karakter, hjertets indstilling.